

Ed.

456. Frumvarp til laga

[228. mál]

um breyting á lögum nr. 10 frá 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands.

Flm.: Eyjólfur Konráð Jónsson, Valdimar Indriðason.

1. gr.

11. gr. laganna, sbr. 31. gr. laga nr. 13/1979, orðast svo:

Innlánsstofnanir þær, sem um ræðir í 10. gr., svo og aðrar opinberar lánastofnanir og fjárfestingarsjóðir, skulu geyma laust fé sitt á reikningi í Seðlabankanum eftir því sem við verður komið.

Seðlabankinn getur ákveðið að innlánsstofnanir þær, sem um ræðir í 10. gr., skuli eiga á reikningi í Seðlabankanum upphæð er nemi tilteknum hundradshluta af innstæðufé viðkomandi stofnunar. Innstæðubinding samkvæmt þessu ákvæði má þó aldrei vera hærri en 10%. Sama hlutfall skal ætíð gilda um hvern flokk innstæðna hjá öllum innlánsstofnunum. Öll frekari innstæðubinding er óheimil.

Einnig getur Seðlabankinn ákveðið að tiltekinn hluti innlánsaukningar sé bundinn á reikningi hjá honum, enda fari heildarinnstæða, sem viðkomandi stofnunum er skylt að eiga í Seðlabankanum, ekki fram úr því hámarki sem um ræðir í 2. mgr.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta var flutt á síðasta þingi en féll þá á jöfnum atkvæðum í efri deild. Síðan hefur það gerst að skaðvænlegar afleiðingar peningamagnskennningarinnar svonefndu, sem stjórnvöld hafa um langt skeið aðhyllst, koma æ skýrar í ljós. Mikilvægustu fyrirtæki og fjöldi einstaklinga er að glata eignum sínum þar sem ríkisvaldið hefur brugðist þeirri frumskyldu að sjá til þess að eðlilegt lánsfjármagn sé á markaðnum. Tveim gagnstæðum stefnum hefur verið fylgt, annars vegar hafa vextir verið frjálsir og peningar verðtryggðir en hins vegar hefur sparifé landsmanna verið fryst. Þannig hefur í senn skapast lánsfjárkreppa og okurvextir. Afleiðingin hefur af augljósum ástæðum orðið sú að markaðsverð bæði fasteigna og annarra fjármuna hefur farið stöðugt lækkandi og fjöldi manna misst eigur sínar þegar þær hafa ekki lengur verið veðhafar. Fjármunirnir hafa þannig sogast inn í ríkishítina, margháttaðan óarðbæran rekstur, brask og okurlánastarfsemi. Menn verða gjaldþrota þegar enginn getur keypt eða vill kaupa eigur þeirra á eðlilegu verði.

Þetta er heimatilbúin kreppa sem frjálsslynd öfl geta ekki unað við og verða að brjóta niður. Peningar eru ekkert annað en ávísanir á auðlegð. Áður var að vísu notast við gull en nú er bakhjarlinn margfalt merkilegri — sjálfur þjóðaraudurinn — og Íslendingar eru þrátt fyrir allt ríkari nú en nokkru sinni fyrr. Samt meinar ríkisvaldið fólkinu að njóta eigna sinna þegar það neitar því um aðgang að ávísunum á þær, heilbrigðan gjaldmiðil og verðmæli, mælikvarða á verðmæti. Þess í stað var mönnum á tímum síðustu vinstri stjórna vísað á auð Araba og Ameríkana, þar skyldi finna „starfsfé fyrir Íslendinga“ en ekki í þeim íslenska auði sem síðustu kynslóðir hafa myndað — með þeim afleiðingum að við sukkum í skuldafen og verðbólgan varð nánast óviðráðanleg.

Í trausti þess að meiri hluti þingmanna geri sér framanritað ljóst er frumvarp þetta nú flutt að nýju. Þess er þá að gæta að þau rök, að Seðlabankinn þurfi á bindingunni að halda til að rísa undir afurðalánum, er ekki lengur fyrir hendi þar sem þau hafa flust til viðskiptabankanna. En minni hluti fjárhags- og viðskiptanefndar, sem vildi vísa málinu til ríkisstjórnarinnar í fyrra, benti á það í nefndarálini sínu að eðlilegt væri „að reglur Seðlabankans um bindingu sparifjár verði teknar til endurskoðunar þegar séð er hver áhrif þeirra breytinga verða sem nú standa yfir“.

Bundið fé í Seðlabankanum mun nú um áramótin hafa numið nálægt sjö milljörðum króna. Lækkun frystingar úr 18% í 10% mundi þannig losa liðlega þrjá milljarða sem gengju til viðskiptabanka og sparisjóða og þaðan út í þjóðlífið. Sú ráðstöfun mundi þegar í stað létta á peningakreppunni, örva atvinnulíf og treysta fjárhag fjölda manna, jafnframt því að vextir leitustu jafnvægis og von yrði til að verðbólgu mætti kveða niður. Kannske þarf þó að ganga nokkru lengra og þá er að gera það. Í því sambandi er þess að geta að það hefur lengi verið stefna Sjálfstæðisflokksins að Seðlabankinn „ákveði einungis vexti af útlánum sínum“ og um það efni fluttu þingmenn flokksins frumvarp árið 1979, sbr. fylgiskjal III.

Frumvarpinu fylgdi í fyrra svohljóðandi greinargerð:

„Í 3. gr. laga um Seðlabanka Íslands hefur meginhlutverk bankans allt frá setningu laga nr. 10 frá 1961 verið talið „að annast seðlaútgáfu og vinna að því, að peningamagn í umferð og framboð lánsfjár sé hæfilegt miðað við það, að verðlag haldist stöðugt og framleiðslugeta atvinnuveganna sé hagnýtt á sem fyllstan og hagkvæmestan hátt“.

Ljóst er að þessu hlutverki hefur Seðlabankinn ekki valdið talsvert á annan áratug því að verðbólga hefur ætt áfram samhliða því sem framleiðslugeta atvinnuveganna hefur verið vannýtt. Sökina á þessu er þó ekki einungis að rekja til Seðlabankans heldur margra ríkisstjórna og Alþingis sem beint og óbeint hafa lagt fyrir bankann að herða að atvinnuvegunum og viðskiptabönkunum í þeirri trú að afgangar kenningar um frystingu fjármuna væri leiðin til að kveða verðbólgu niður. Hvergi í nágrannalöndum hefur þeirri stefnu verið fylgt á þann veg sem hér hefur orðið, enda svokölluð „Ólafslög“ einsdæmi í löggjöf vestrænna þjóða.

Við setningu Seðlabankalaganna 1961 var bankanum veitt heimild til nokkurrar sparifjársbindingar enda höfðu menn á þeim tíma einhverja trú á stjórn „peningamagns í umferð“. Lengi vel kom ákvæði þetta ekki að sök því að allan sjöunda áratuginn gerðu stjórnvöld sér grein fyrir því að ákvæðinu bæri að beita til að efla atvinnuvegi og sjá mönnum fyrir eðlilegu starfsfé í viðskiptum sínum og framkvæmdum.

Breyting sú, sem í frumvarpinu greinir, beinist að því að færa starfssvið Seðlabankans smám saman í það horf sem upphaflega var ætlunin. Þannig var bundið fé í bankanum fyrst í stað aldrei yfir 10%, þótt heimildir væru til 15% bindingar og 20% af innstæðufé „sem ávísa má á með tékka“. Í annan stað er lagt til að taka á ný í lög ákvæði upphaflegu laganna frá 1961. Ákvæðið hljóðar svo: „ . . . sama hlutfall skal ætíð gilda um hvern flokk innstæðna hjá öllum innlánsstofnunum“. Og við þetta er bætt orðunum: „Öll frekari innstæðubinding er óheimil.“ Að öðru leyti gerir frumvarpið ráð fyrir að 11. grein laga nr. 10/1961 verði tekin óbreytt í lög að nýju, nema síðasta málsgreinarinnar sem var nánast bráðabirgðaákvæði.

Seðlabankinn hefur nú lagaheimildir til að binda allt að 38% sparifjár þjóðarinnar. Þar að auki er viðskiptabönkum gert að lána Framkvæmdasjóði Íslands 4% sparifjárins, að vísu með samningi en undir þrýstingi framkvæmdarvaldsins sem tíðum telur sig bært að stjórna löggjafarvaldinu.

Sú stefna, sem fylgt hefur verið í peningamálum nú nokkuð á annan áratug, hefur brugðist. Sparifé alþýðu hefur smám saman þorrið þegar menn gerðu sér grein fyrir því að fé þeirra gekk í stöðugt ríkari mæli til ríkisbáknsins, í rauninni ekki sem lánsfé heldur var um beina eignaupptöku að ræða þegar vextir voru neikvæðir jafnvel svo að tugum prósentu

nam. Tilraunir stjórnvalda til að bregðast með sívaxandi hörku við þessum vanda hafa síður en svo leyst hann, þær hafa aukið hann svo að kreppa og óðaverðbólga hefur af hlotist í mesta góðæri Íslandssögunnar, en útlendingar hafa fjármagnað máttvana atvinnuvegi á okurkjörum. Samhliða hefur óréttlæti aukist í íslensku þjóðlífi og fátækt hafið innreið sína. Þessi stefna, sem allir flokkar á liðnum kjörtímabilum bera ábyrgð á, hefur mistekist. Ljóst er því að ofstjórn peningamála verður að linna. Að því miðar flutningur frumvarps þessa.“

Fylgiskjal I.

Nefndarálit meiri hluta fjárhags- og viðskiptanefndar um frumvarpið á síðasta þingi (pskj. 614).

Nefndin hefur rætt mál þetta ítarlega á mörgum fundum og m.a. fengið til viðtals þá Jóhannes Nordal seðlabankastjóra, Jónas Haralz, formann Sambands viðskiptabanka og bankastjóra Landsbankans, Stefán Pálsson, bankastjóra Búnaðarbankans, og Halldór Guðbjarnason, bankastjóra Útvegsbankans, ásamt Axel Kristjánssyni aðstoðarbankastjóra.

Meðan á umfjöllun málsins stóð í nefndinni hefur það gerst að ríkisstjórnin hefur, í samráði við Seðlabanka Íslands, ákveðið að bankinn lækki bindiskyldu sína úr u.þ.b. 28% í 18% og afurðalán flytjist algerlega til viðskiptabankanna. Hér er þó ekki um það að ræða að lagaheimildir til bindingar sparifjár landsmanna breytist, en Seðlabanki Íslands hefur nú heimild til að binda allt að 38% sparifjárins.

Það er mat meiri hl. nefndarinnar, eftir þá skoðun sem málið hefur fengið og þær upplýsingar sem aflað hefur verið, að svigrúm viðskiptabankanna muni aukast við það að bindiskyldan færist niður í 18%, bæði til að sinna almennum viðskiptum og til að sjá um afurðalán. Að því er Búnaðarbankann varðar mundi Seðlabankinn þó þurfa að lána honum um 170 milljónir, og er gert ráð fyrir 10 ára láni.

Ljóst er að staða viðskiptabankanna mundi batna verulega ef sparifjárbindingin færi niður í 10% eins og frv. þetta gerir ráð fyrir og ekki ætti Seðlabankinn þá að þurfa að lána Búnaðarbanka neitt til að hann gæti stundað eðlileg viðskipti, þar á meðal afurðalán. Stefán Pálsson bankastjóri gat þess að allir þessir útreikningar miðuðust við óbreytt fyrirkomulag afurðalána. Að því er afurðalán til sjávarútvegs og fiskvinnslu varðar er einnig rétt að benda á að þau eru nú þegar að öllu leyti í erlendri mynt.

Allir bankastjórar viðskiptabankanna, sem á fund nefndarinnar komu, lýstu því skýrt yfir að staða stofnana þeirra, er þeir stýra, mundi stórum batna við lækkun bindiskyldu. Bankastjóri Landsbankans sagði að lausafjárstaða bankans mundi komast í lag ef bindiskyldan lækkaði í 10%. Bankastjóri Búnaðarbankans taldi sig vel geta fallist á að meira fé yrði losað, enda yrði bankinn þá betur fær um að sinna atvinnuvegunum og sérstaklega afurðalánum landbúnaðarins, og bankastjóri Útvegsbankans kvað sig hlynntan því að bindiskyldan yrði lækkuð niður í 10%, og jafnvel meira.

Að öllu þessu athuguðu telur meiri hl. nefndarinnar einsætt að samþykkja beri frv., þótt til álita hafi að vísu komið að lækka bindiskyldu enn meir, en þess er þá að gæta að Seðlabankinn hefur þegar notað hluta þessa fjár til verðbréfakaupa og því er kannski ekki eðlilegt að færa heimild til sparifjárbindingar niður fyrir 10 af hundraði.

Þótt ákvörðunin um að færa nú sparifjárbindinguna niður í 18% sé góðra gjalda verð er þess að gæta að þar er einungis um nýja stjórnvaldaákvörðun að ræða og stjórnvöld geta á hverjum tíma fært bindinguna upp að nýju, allt að 38% samkvæmt gildandi lögum. Óeðlilegt er að þau hafi slíkt vald. Alþingi á að hafa þar lokaákvörðun og þess vegna er nauðsynlegt að breyta lögum þrátt fyrir þær nýju reglur sem nú gilda, a.m.k. um sinn. Meiri hl.

nefndarinnar leggur því til að frv. verði samþykkt óbreytt, að öðru leyti en því sem varðar gildistöku laganna, en breytingartillaga er flutt um það efni á sérstöku þingskjali og þá höfð hliðsjón af yfirlýsingum ríkisstjórnarinnar um skjótari greiðslur afurðaverðs til bænda.

Jónína Leósdóttir, Bandalagi jafnaðarmanna, sat fundi nefndarinnar og er samþykkt álit þessu.

Ragnar Arnalds hefur þann fyrirvara um afstöðu sína að bindiskylda gæti átt fullan rétt á sér til að fjármagna sameiginleg verkefni þjóðarinnar og draga úr erlendum lántökum. En með hliðsjón af því, sem gerst hefur í afurðalánamálum að undanfögnu og eftir að Seðlabankinn hefur hætt endurkaupum á afurðalánnum, er hann samþykkur lækkun bindiskyldu bankanna í 10%.

Alþingi, 21. mars 1985.

Ey. Kon. Jónsson,
form., frsm.

Eiður Guðnason,
fundaskr.

Ragnar Arnalds,
með fyrirvara.

Valdimar Indriðason.

Sigríður Dúna Kristmundsdóttir.

Fylgiskjal II.

Álit minni hluta nefndarinnar (þskj. 613).

Nefndin hefur rætt þetta mál ítarlega og fengið til viðtals seðlabankastjóra, formann Sambands viðskiptabankanna, sem jafnframt er bankastjóri Landsbankans, og bankastjóra annarra ríkisbanka, Búnaðarbankans og Útvegsbankans.

Meðan nefndin vann að málinu hefur ríkisstjórnin, í samráði við Seðlabanka Íslands, ákveðið að endurkaup afurðalána færast til viðskiptabankanna og bindiskylda verði lækkuð vegna þessara breytinga úr 28% í 18%. Jafnframt hefur ríkisstjórnin lýst því yfir að frá 1. maí muni bændur fá innlagða mjólk greidda að fullu innan mánaðar og sláturafurðir um áramót og verði þetta m.a. gert kleift með rýmkun á reglum um afurðalán.

Eðlilegt er að reglur Seðlabankans um bindingu sparifjár verði teknar til endurskoðunar þegar séð er hver áhrif þeirra breytinga verða sem nú standa yfir. Í ljósi þess leggja undirritaðir nefndarmenn til að frumvarpinu verði **vísað til ríkisstjórnarinnar**.

Alþingi, 21. mars 1985.

Jón Kristjánsson,
frsm.

Egill Jónsson.

Fylgiskjal III.

Lagafrumvarp um breytingu á Seðlabankalögum.

*Flm.: Ólafur G. Einarsson, Matthías Á. Mathiesen
og Friðrik Sophusson.*

(100. löggjafarþing, 1978–79, 307. mál, Nd., þskj. 720.)

1. gr.

Í stað 13. gr. laganna komi ný grein sem orðist svo:

Seðlabankinn ákveður vexti af útlánnum sínum og innlánnum, svo og önnur kjör. Seðlabankinn ákveður einnig hæstu leyfilegu dráttarvexti af vanskilaskuldum og setur leiðbeinandi reglur um framkvæmd verðtryggingar, svo sem tengingu við skráð gengi erlends gjaldmiðils eða viðurkennda vísitölu.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. september 1979.

Jafnframt falla úr gildi lög nr. 58 1960, með síðari breytingum, og lög nr. 71 1966, með síðari breytingum.

Ákvæði til bráðabirgða.

Seðlabankinn tilkynnir hverjir séu vextir af fjárskuldbindingum þar sem fyrir gildistöku laganna eru ákvæði um breytilega vexti, t.d. hæstu lögleyfðu fasteignalánvexti.

Greinargerð.

Fulltrúar sjálfstæðismanna í fjárhags- og viðskiptanefnd neðri deildar fluttu í des. s.l. breytingartillögu við frv. til laga um breytingu á lögum nr. 10 20. mars 1961, um Seðlabanka Íslands. Frv. þetta er efnislega samhljóða breytingartillögunni, sbr. þingskjal 177. Henni fylgdi nefndarálit á þingskjali 176. Í því segir í nær óbreyttri mynd eftirfarandi:

„Lagt er til að Seðlabankinn ákveði einungis vexti af útlánnum sínum og innlánnum, svo og önnur kjör þeirra, auk hæstu leyfilegu dráttarvaxta af vanskilaskuldum. Með því að jafnframt eru felld úr gildi lög um (bann við) verðtryggingu fjárskuldbindinga frá 1966 og okurlögin frá 1960 verður bönkum og sparisjóðum frjálst að ákveða kjör innlána sinna og útlána. Enn fremur geta einstaklingar samið um verðtryggingu fjárskuldbindinga án afskipta Seðlabankans. Eðlilegt er að Seðlabankinn miði dráttarvexti við þau kjör sem innlánsstofnanir ákveða.

Með þessu móti er stórlega dregið úr opinberum afskiptum af verðmyndun á peningamarkaði og frjáls sparifjármyndun mun aukast.

Eðli málsins samkvæmt hlýtur sú gagngera breyting, sem hér er lögð til, að krefjast margvíslegra umbóta á öðrum sviðum, einkum að því er varðar verðlagsmál, gjaldeyris- og skattamál.

Frjáls verðmyndun og virk samkeppni á peningamarkaði þurfa að fylgjast að. Gjalddeyrisviðskipti ættu einnig að verða greiðari og allir bankar og sparisjóðir að geta fengið leyfi til að versla með erlenda mynt. Gengisuppfærsla birgða ætti að vega á móti gengistryggingu afurðalána.

Þótt hér sé lagt til að fella niður lög nr. 58/1960, um bann við okri, dráttarvexti o.fl., er æskilegt, að hluti laganna, a.m.k. 7. gr., haldist áfram í lögum. Æskilegt er, að framkvæmd þeirrar nýskipunar, sem hér um ræðir, gerist í nokkrum áföngum. Um þetta hafa ekki verið sett ákvæði í frv., enda eðlilegt, að viðskiptabankar, sparisjóðir og Seðlabanki hafi samráð um hvernig þessu skuli háttað.

Í ákvæði til bráðabirgða er kveðið á um að Seðlabankinn tilkynni hverjir séu vextir af fjárskuldbindingum þar sem fyrir gildistöku laganna eru ákvæði um hreyfanlega vexti, svo sem hæstu lögleyfðu fasteignalánavexti.

Verðbólga hefur verið mun meiri hér á landi en í nálægum löndum undanfarna áratugi. Á allra síðustu árum hefur verðbólgan verið hér fimmföld á við það sem gerist í helstu viðskiptalöndum okkar. Rætur verðbólgunnar eru margslungnar en ekki fer á milli mála að snar þáttur verðhækkana, beint og óbeint, er misvægi á peningamarkaði. Vextir eða ígildi þeirra eru eins og hvert annað vöruverð. Því betri sem ávöxtunarkjör eru þeim mun meiri er frjáls sparifjármyndun. Því ódýrara sem lánsfé er í raunverulegum verðmætum þeim mun meiri ásókn er í lán. Við bætist í óðaverðbólgu spákaupmennska og enn meiri ásókn í lánsfé en ella og flótti sparifjár yfir í eignir sem síður rýrna að verðgildi í verðbólgunni.

Við þessar aðstæður verða vextir afstætt hugtak og orð eins og okurvextir missa merkingu sína. Bann við verðtryggingu höfuðstóls eða tengsl hans við skráð gengi jafngildir eignaskerðingu hjá lánveitanda og samsvarandi eignaauka hjá lántaka. Handahófskenndar og óréttlátar tilfærslur verða milli manna. Margir halda að þeir séu að græða þegar þeir eru í reynd að tapa og þjóðin sem heild getur ekki hagnast á slíkum eignabreytingum.

Afleiðingar þess kerfis, sem við búum við í peningamálum, lýsa sér skýrt og með afdrifaríkum hætti.

Frjáls sparifjármyndun hefur á fáum árum dregist saman um meira en þriðjung miðað við þjóðarframleiðslu þótt hægt hafi á hruninu við upptöku vaxtaaukareikninga. Er talið að sparifjármyndun í bönkum og sparisjóðum væri 70 milljörðum króna hærri nú ef allt væri með felldu. Sala spariskírteina vegur þar nokkuð á móti.

Frjáls verðmyndun á peningamarkaði tryggir hagkvæmasta ráðstöfun fjár. Þótt fjárfesting hafi aukist verulega á síðustu tveimur áratugum er hagvöxtur hægari en áður. Verðbólgan hefur þannig læðst inn um bakdyrnar og ýtt undir óhagkvæma fjárfestingu og valdið lakari lífskjörum en ella.

Eigið fé fjárfestingarlánasjóða hefur rýrnað þrátt fyrir 13–15 milljarða króna bein framlög á fáum árum. Afurðalán eru komin 9–10 milljarða króna fram úr bundnu fé í Seðlabankanum og er þá hætt að tala um þann tilgang bindiskyldunnar að standa að baki gjaldeyrisvarasjóði.

Erlend lán hafa verið tekin í stórum stíl þar sem fjárfesting hefur verið meiri en innlendir sparnaður. Peningastofnanir eru skömmtunarskrifstofur og hafa ekki tækifæri til að keppa á jafnréttisgrundvelli. Reynslan bæði hér og annars staðar sýnir að lánastofnunum fjölgar við þessar aðstæður þar sem ýmsir hagsmunaaðilar reyna að tryggja sér ákveðinn hluta fjármagnsins. Ríkissjóður hefur skapað sér forgang á markaðnum með útgáfu verðtryggðra spariskírteina sem innlánsstofnanir hafa ekki fengið að keppa við. Einnig hefur þvingaður sparnaður gegnum skattakerfið aukist. Séu þær aðstæður, sem ríkt hafa hér á landi á sviði peningamála, bornar saman við skipan mála í öðrum ríkjum Norðurlanda og víðar kemur í ljós að innlánsstofnanir njóta hér, andstætt því sem þar gerist, einskis frelsis í ákvörðun lánskjara, en Seðlabankinn ákveður alla vexti lögum samkvæmt. Yfirleitt ákveður seðlabanki viðkomandi lands einungis sína eigin vexti, svo sem forvexti og vexti á yfirdrætti, og hefur áhrif á vexti að öðru leyti með kaupum og sölu skuldabréfa o.fl. Í sjálflu sér hefur Seðlabanki Íslands heimildir í lögum til að beina peningamarkaði hérlendis í þennan farveg. Hefur komið fram í ársskýrslu hans að hann telur það beinlínis æskilegt.

Sú lýsing, sem gefin hefur verið á íslenska peningamarkaðnum, sýnir að í óefni er komið og finna verður leiðir til að rata út úr ógöngunum.

Þegar bann við verðtryggingu fjárskuldbindinga eða viðmiðun þeirra við skráð gengi erlends gjaldmiðils er fellt úr gildi hljóta verðtryggðar fjárskuldbindingar að ryðja sér til rúms. Innlánsstofnanir laga sig að breyttum aðstæðum, t.d. að því er varðar verðtryggingu

eða gengisbindingu lána til ákveðins tíma og vexti af skammtímalánum. Sparisjóðir geta sérhæft sig í innlánum og útlánum til langs tíma. Sú innlánsstofnun, sem best er rekin, getur boðið best innlánskjör.

Rétt er að taka fram að frv. tekur ekki til innlána og útlána fjárfestingarlánasjóða sem um gilda sérstök lög. Þegar fram í sækir hlýtur þó að verða samræmi á hinum ýmsu sviðum fjármagns- og peningamarkaðarins, nema þar sem um beina félagslega þjónustu er að ræða. Í reynd er tenging við verðvísitölu eða gengi komin til framkvæmda í mörgum fjárfestingarlánasjóðum.

Með nýbreytni þessari getur lánstími lengst og árleg greiðslubyrði orðið minni í upphafi og jafnari en nú er, en lánsfjáskorturinn hefur einmitt lýst sér í stuttum lánstíma og þungum afborgunum í upphafi. Þetta gildir einnig um vaxtaaukalan eins og framkvæmd er nú háttáð. Telja má víst að fasteignir lækki í verði þar sem verðtryggt skuldbinding er meira virði í verðbólgunni en krafa með föstu nafnverði. Hyrft þar með úr sögunni hin fráleita regla sem bannar að semja um kjör fjárskuldbindinga er miðist við verðbólgestig á hverjum tíma, en síðan má kaupa og selja kröfurnar með afföllum, jafngildum vöxtum, sem óheimilir eru samkvæmt okurlögum.

Lán til íbúðarbygginga hækka með meira framboði lánsfjár. Eðlilegt er að veita sérstök lánakjör þeim sem eru að eignast húsnæði í fyrsta sinn.

Atvinnuvegirnir fá aðgang að meira lánsfé en áður og greiðslubyrði verður léttari í upphafi og jafnari.

Eðlilegt er að afurðalán útflutningsatvinnuvega miðist við gengisskráningu á hverjum tíma en fyrirtækin haldi jafnframt gengisuppfærslu birgða. Með þeirri eflingu frjáls sparnaðar, sem verður, er unnt að veita afurðalán og önnur birgðalán af innlendu sparifé, sem væri gengistryggt, í stað þess að taka erlend lán í því skyni.

Með tímanum yrði hægt að tengja gengistryggða reikninga að hluta eða öllu leyti innlausn í gjaldeyri og skipan gjaldeyrismála kæmist þannig í eðlilegt horf.

Þessi grundvallarbreyting á skipan peningamála er forsenda þess að takast megi að vinna bug á verðbólgu, örva atvinnulíf, auka arðsemi og bæta þar með þjóðarhag. Þetta er leiðin til að treysta gjaldmiðilinn og nauðsynlegur undanfari myntbreytingar.“

Nokkrar breytingar hafa orðið á vaxtamálum á undanförunum mánuðum, eða frá því í desember s.l. Þegar nefndarálit það var samið sem hér hefur verið vitnað til.

Viðskiptabönkum og sparisjóðum hefur verið heimilað að taka á móti sparifé inn á vaxtaaukareikninga til þriggja mánaða. Þá hafa afurðalán í sjávarútvegi verið gengistryggt. Hvort tveggja nýmælið er í samræmi við tilgang þessa frv., en betur má ef duga skal.

Einnig hafa nýlega verið samþykktar með lögum nr. 13 10. apríl 1979, um stjórn efnahagsmála o.fl., ýmsar breytingar á lögum um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár. Er þar sumt til bóta, en annað varhugavert. Flutningsmenn þessa frv. telja að með því sé gert ráð fyrir mun sveigjanlegra og haldbetra kerfi í vaxtamálum og verðtryggingarmálum en skv. hinum nýju lögum.

Samhliða frv. þessu eru flutt frumvörp um lagabreytingar sem því tengjast. Er þar um að ræða frv. til laga um flýtingu á gildistöku ákvæða nr. 56/1978, um verðlag, samkeppnis-hömlur og óréttmæta viðskiptahætti, og frv. til laga þess efnis að 7. gr. laga nr. 58/1960, um bann við okri, dráttarvexti o.fl., sem falla niður skv. frv. þessu, komi aftast í lög nr. 7 1. febr. 1936, um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.